

Ošetrovateľstvo a opatrovanie v ZSS

Bc. Prčová Jana

Opatrovanie na Slovensku

- ❑ Podľa údajov MPSVR počet seniorov v SR (poberateľov SD) je 957 633, čo tvorí cca. 18 % z celkového počtu obyvateľov z čoho vyplýva:
 - ❖ 3-5% ľudí starších ako 65 rokov je závislých na pomoci inej osoby,
 - ❖ medzi osobami staršími ako 75 rokov sa závislosť zvyšuje na 10% s vysokou závislosťou,
 - ❖ Vo vysokej miere závislosti je 3% osôb z celkovej populácie,
 - ❖ z celkového počtu seniorov sa SS poskytujú cca 4% občanom, (1% zo všetkých obyvateľov, v tomto údaji nie sú závislé osoby, ktorým sa poskytuje napr. peňažný príspevok na opatrovanie),

starnutie populácie a zvyšovanie veku dožitia, ale aj štrukturálne zmeny v rodine znamená zvyšovanie nárokov v dlhodobej liečebnej starostlivosti, najmä o najstaršie osoby, t.j. staršie ako 85 rokov (L.Brichtová, Brno 2013).

V ZSS je umiestnených takmer 36000 osôb, ďalších 10 000 čaká na umiestnenie v ZSS a cca 14,5 tisíc obyvateľov využíva opatrovateľské služby v domácnosti.

Poskytovanie sociálnych služieb

- ❑ Poskytovanie sociálnych služieb na Slovensku sa riadi zákonom 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov prostredníctvom poskytovateľov soc. služieb
- ❑ **Verejní poskytovatelia**
 - ❖ Zriaďovateľ je VÚC, mesto, obec
- ❑ **Neverejní poskytovatelia**
 - ❖ Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb Slovenska.
 - ❖ **Finančné krytie** 2/3 sa podieľa štát 1/3 sa podieľajú zriaďovatelia zo svojich príjmov a taktiež sú to finančné zdroje od sponzorov, rodinných príslušníkov a občianskych združení...finančné prostriedky sú pridelované podľa počtu klientov v ZSS rovnako na každého klienta – novela zákona podľa stupňa odkázanosti od 60 – 310€ na klienta
 - ❖ Horíme o inštitucionalizovanej starostlivosti

24 hodinová starostlivosť

- ❑ **Poskytuje sa klientovi doma** prostredníctvom opatrovateľov na základe individuálneho posúdenia klienta, ktoré pozostáva z lekárskej posudkovej činnosti a zo sociálnej posudkovej činnosti.
- ❑ **Lekárska posudková činnosť** – určuje sa miera funkčnej poruchy a posudzujú sa jednotlivé druhy odkázanosti FO – oblasť mobility, komunikácie orientácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy.
- ❑ **Sociálna posudková činnosť** – posudzovanie individuálnych predpokladov FO s ťažkým zdr. postihnutím, posudzovanie rodinného prostredia, podmienok bývania, dostupnosť služieb, navrhovanie kompenzácií v jednotlivých oblastiach.
- ❑ **CIEL:** zotrvanie klienta v jeho prirodzenom domácom prostredí a predísť umiestneniu v ZSS
- ❑ Posudkoví pracovníci úradu kontrolujú kvalitu života klienta s ťažkým zdravotným postihnutím ako aj to, či sú zabezpečené všetky úkony za ktoré sa opatrovateľovi poskytuje peňažný príspevok. Sleduje sa fyzická a psychická schopnosť opatrovateľa. Peňažný príspevok sa neposkytuje poberateľom v jednotnej výške, ale sa určuje individuálne.

Peňažný príspevok na opatrovanie

- ❑ Základná výška peňažného príspevku na opatrovanie je 111,32% sumy životného minima pre plnoletú fyzickú osobu, čo predstavuje sumu 220,52€ mesačne a pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb je výška príspevku 148,42% sumy živ. Minima, tj. 294,01€ mesačne. (zdroj MPSVR).
- ❑ Pri peňažnom príspevku na opatrovanie, ako aj pri všetkých peňažných príspevkoch sa zisťuje príjem FO s ťažkým zdravotným postihnutím, ako aj príjmy iných FO, ktoré patria do okruhu spoločne posudzovaných osôb (napr. príjem manžela manželky, príjem rodičov FO - 7 zákona č. 447/2008 Z.z

Zariadenia sociálnych služieb

- ❑ Zariadenia sociálnych služieb tvoria neoddeliteľnú súčasť starostlivosti o občanov so zdravotným postihnutím a sociálne znevýhodnených občanov v SR.
- ❑ Sú to Zariadenia sociálnych služieb **pre deti, pre dospelých** a Zariadenia **pre seniorov**
 - ❖ **s denným**
 - ❖ **týždenným**
 - ❖ **celoročným pobytom** – v zákone 448/2008 je zakomponovaný model pre zabezpečenie nepretržitej prevádzky počas roka.
 - ❖ V prílohe č.1 zákona o soc. Službách je ustanovený maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca podľa druhu zariadenia SS a minimálny percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov na celkovom počte zamestnancov. V zmysle zákona o soc. službách sa za odborného zamestnanca považuje napr. sociálny pracovník, vychovávateľ, pracovný terapeut, špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg , psychológ, opatrovateľ , sanitár...

Zariadenia sociálnych služieb

- ❑ **Opatrovateľ** je v súlade zákona sociálnych službách , FO ktorá má ukončené vyššie odborné vzdelanie získané v odbore vzdelávania so zameraním na opatrovanie alebo poskytovanie zdr. starostlivosti, úplné stredné odborné vzdelanie, nižšie odborné vzdelanie so zameraním na opatrovanie alebo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti alebo ak absolvovala akreditovaný kurz opatrovania najmenej v rozsahu 220 hodín a FO, ktorá k 29. februáru 2012 dovŕšila vek 55 rokov a vykonávala opatrovanie inej FO najmenej 3 roky
- ❖ Nie je to najlepšie riešenie nakoľko opatrovatelia sú často nekvalifikovaný ľudia dlhodobo nezamestnaní rekvalifikovaný úradom práce „z núdze cnosť“
- ❖ Novelizácia zákona 448/2008, ktorá vstúpila do platnosti 1.1.2014 nepriniesla očakávané pozitíva. Napr. bolo potrebné prerozdeliť percentuálny podiel odborných a neodborných zamestnancov, tak aby odborných zamestnancov, ktorý sú v priamej činnosti s klientom bolo viac.
- ❖ Napr. niektoré zariadenia majú rozdelenie 52 ku 48 alebo 60 ku 40 čo je na úkor pracovníkov pracujúcich v priamom kontakte s klientom neodborní pracujú zväčša v jedno zmených prevádzkach.

Odmeňovanie zamestnancov

- ❑ Odmeňovanie zamestnancov sa riadi zákonom č. 553/2003 Z.z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Zákon o odmeňovaní garantuje zamestnancom tarifný plat v triedach 1 – 14 v závislosti od stupňa nadobudnutého vzdelania, náročnosti vykonávanej pracovnej činnosti, zodpovednosti fyzickej a psychickej záťaže a podľa druhu práce, dohodnutého v pracovnej zmluve a podľa splnenia kvalifikačných predpokladov a podľa počtu rokov odbornej praxe. Podľa zákona o odmeňovaní záväznými kvalifikačnými predpokladmi je vzdelanie a osobitný kvalifikačný predpoklad. Kvalifikačné predpoklady sú pre jednotlivé pracovné činnosti ustanovené v Katalógu prac. činností, tarifný plat zamestnancov sa zo zákona zvyšuje rastom rokov odbornej praxe v dvoch, resp. trojročných intervaloch. Veľmi dlho sa však už neupravovala tabuľka platových taríf.
- ❑ O navýšení platových taríf každoročne rokujú zástupcovia Vlády SR, zamestnávateľov a odborov pri uzatváraní kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa. Vzhľadom na zlý stav verejných financií v roku 2010 nárast platových taríf bol iba 1% a v rokoch 2011, 2012 a 2013 dokonca 0%. Na rok 2014 sa podarilo vyjednať nárast platov pre každého zamestnanca o 16 € mesačne.
- ❑ V piatej platovej triede je plat na úrovni minimálnej mzdy a tak zamestnávatelia musia vyrovnávať mzdy pracovníkom zaradených do nižších kategórií, čo ide na úkor aj zamestnancov vo vyšších platových stupňoch

Odmeňovanie zamestnancov

- ❑ **Zákon 553/2003 garantuje:**
- ❑ Kreditový príplatok
- ❑ Príplatky za soboty a nedele
- ❑ 100% príplatok za štátny sviatok, príplatok za nočnú prácu , zmenu, kompenzáciu za sťažený výkon práce
- ❑ Priaznivejšie pracovné a mzdové podmienky pre zamestnancov je možné dohodnúť v kolektívnych zmluvách.
- ❑ Práca v zariadeniach sociálnych služieb je psychicky aj fyzicky veľmi náročná a nie dostatočne ohodnotená. Pre mladých ľudí neatraktívna, málo ohodnotená. Priemerné platy niektorých zamestnancov , hlavne ošetrovateľov, opatrovateľov, práčov, kuchárov a upratovačiek sú na úrovni minimálnej mzdy. Priemerný hrubý plat zamestnancov za nepretržitú starostlivosť o starých, chorých, bezvládných klientov v roku 2012 so všetkými príplatkami za nočné služby, sviatky, nadčasy a za zmenu, bol nižší ako 580 €, čo je menej ako 74% v porovnaní s priemernou mzdou v národnom hospodárstve.
- ❑ Je veľmi smutné, že pracovníčka, ktorá pracovala celý život a po toľkých rokoch ťažkej práce odchádza do starobného dôchodku so sumou 287 €. Veď, keby bola nútená stať sa klientom ZSS, nebude mať ani na úhrady.
- ❑ Odchádzajú na kvalitní opatrovatelia a sestry do zahraničia za lepšie platenou prácou, lebo z týchto platiev nemôžu vyživiť svoje rodiny a udržať deti na školách

Tabuľka plátov

Kategória zamestnancov	2007	2008	2009	2010/€	2011/€	2012
Odborní a administrat. zamest.	20 103	22 545	27 453	813,2	825	849
Vychovávateelia	17 477	16 952	17 651	626,10	657	684
Pomocní vychovávateelia	13 207	14 973	16 305	543,00	549	644
Zabezpečenie zdrav.starost.	16 341	17 050	19 632	625,2	638	676
Pomocní zdrav. zamestnanci	12 492	13 906	16 962	521,2	528	531
Výkon sociálnej agendy	15 715	15 812	20 976	622,2	633	658
Výkon sociálnej práce	15 509	17 374	20 010	620,8	647	625
Ergoterapeuti	13 968	14 842	18 697	554,7	563	596
Psychológovia	18 462	14 516	17 175	600,7	631	595
Špeciálni pedagógovia	18 385	19 733	21 727	705,7	835	690
Ústavní lekári	21 183	8 285				
Opatrovateľky z povolania	11 890	11 957	14 314	450,3	466	516
Manuálni zamestnanci	11 084	12 313	15 149	450,5	457	468
Zamestnanci stravovacích prev.	11 986	13 471	15 711	493,1	511	512
SPOLU	13 915	15 092	18 002	559	567	580

Odmeňovanie zamestnancov

- ❑ Priemerný dosiahnutý zárobok pre kategóriu sestra zabezpečujúca poskytovanie zdravotnej starostlivosti v r.2012 bol 676 € a pre opatrovatel'ky , sanitárov 516€ - hrubá mzda
- ❑ Zdravotnícky pracovníci sa musia celoživotne vzdelávať a získavať kredity, čo je aj jedna s podmienok na splnenie odbornej spôsobilosti n a výkon povolania a však na druhej strane nie sú adekvátne ohodnotení finančne

Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti v ZSS

- ❑ Do ZSS sú umiestňovaní klienti zo stupňom odkázanosti III – IV
- ❑ Imobilní,
- ❑ Inkontinentní
- ❑ Polymorbidní (s psychickým fyzickým a kombinovaným postihnutím a inými somatickými ochoreniami)odkázaní na 24ošetrovateľskú hodinovú starostlivosť. ZSS často supľujú psychiatrické liečebne a liečebne pre dlhodobo chorých.
- ❑ **ZSS nie sú zdravotnícke zariadenia**, ale podľa § 22 zákona 448/2008 Z.z sa v 4 druhoch zariadení (zariadenie opatrovateľskej služby, zariadenie pre seniorov, špecializované zariadenie sociálnych služieb a domov sociálnych služieb pre deti aj dospelých) môže poskytovať zdravotná starostlivosť v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti
- ❑ **Rozsah výkonov** určuje vyhláška MZ SR č. 109/2009, a 244/2011, ktorou sa ustanovuje výber zdravotných výkonov z katalógu zdravotných výkonov (45 výkonov, ktoré sa môžu vykonávať v ZSS)
- ❑ **Zdravotné výkony v ZSS** vykonáva sestra s VŠ I. stupňa, alebo s VOV, alebo sestra, ktorej bola udelená výnimka zo vzdelania podľa NV č. 158 Z.z. a so špecializáciou v špecializačnom odbore ošetrovateľská starostlivosť v odboroch: vnútorného lekárstva, komunity, psychiatrii a pre deti v pediatrii
- ❑ **Ošetrovateľská starostlivosť sa vykonáva** v niektorých zariadeniach aj prostredníctvom ADOS, ktoré sú zdravotníckymi zariadeniami a majú podpísané dohody o poskytovaní odborných zdravot. výkonov s príslušnými zdravot. poisťovňami, ktoré im tieto náklady uhrádzajú s verejného poistenia

Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti v ZSS

- ❑ Sestry v ZSS sú a vykonávajú ošetrovateľské úkony ale nie legálne
Chýba zákon o dlhodobej starostlivosti, ktorý sa práve pripravuje medzi MPSVR a MZ, kde by malo byť zakomponovaných 9 výkonov, ktoré by sa mohli vykonávať v ZSS a ktoré by boli hradené z verejného poistenia:
- ❑ podávanie liekov intramuskulárne, s.c.,i.c.
- ❑ príprava a podávanie infúzií,
- ❑ čistenie a dezinfekcia traceálnej kanyly,
- ❑ preväz rany do 5 cm,
- ❑ preväz rany nad 5 cm,
- ❑ ošetrovanie dekubitu do 5 cm,
- ❑ ošetrovanie dekubitu nad 5cm,
- ❑ odsávanie pacienta
- ❑ výživa pacienta sondou
- ❑ prepojenie zdravotno - sociálnej starostlivosti a poskytovanie komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb, by odstránilo diskrimináciu klientov týchto zariadení a umožnilo im jej odbornosť a rovnakú dostupnosť, tiež odstránilo diskrimináciu sestier pracujúcich v ZSS.

Zámery MPSVR SR v novele zákona o SS

- ❑ Nové rozdelenie pôsobností samosprávy pri posudzovaní odkázanosti (**dôchodkový vek – obec**, deti a osoby v produktívnom veku VÚC)
- ❑ Zjednodušenie posudzovania –**rozhodnutie platné pre všetky SS**
- ❑ Posudzovanie odkázanosti na pomoc inej osoby aj **sestrami**
- ❑ Nové podmienky poskytovania vybraných druhov SS (napr. **neumiestňovanie seniorov v DSS**, úvaha o zariadeniach DLS)
- ❑ Podrobná úprava podmienok kvality so stanovenými kritériami a novým systémom hodnotenia - **štandardy kvality**
- ❑ Zlepšenie podmienok **ochrany príjmu**(zvýšenie hraníc)
- ❑ Rozpracovanie podmienok **individuálneho rozvojového plánu**
- ❑ Sprísnenie podmienok **registrácie** (napr. výročné správy, plnenie odvodových povinností, zmena miesta = nová registrácia)
- ❑ Vytvorenie podmienok **pre DI** (**L. Brichtová, Brno 2013**)

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

